

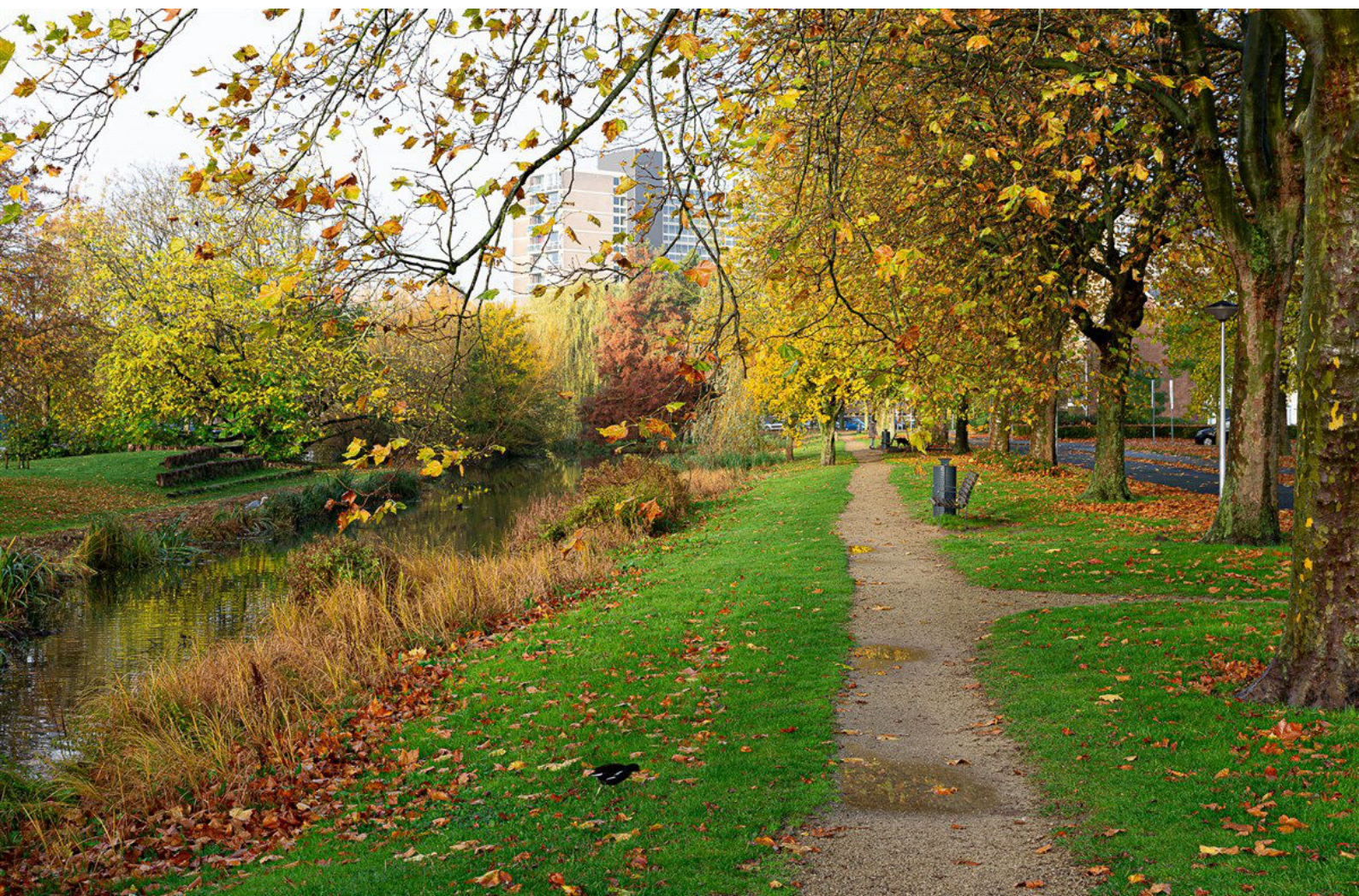
Programmabegroting 2025

Versie: Vastgesteld door Raad

14 november 2024

Aanbiedingsbrief	8
Waar staan we op financieel gebied	11
Baten en lasten per programma	15
Structureel evenwicht	16

Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de Begroting 2025. In de begroting staat wat we als gemeente willen bereiken, wat we daarvoor doen, hoeveel geld we daaraan uitgeven en waar het geld vandaan komt. Ons coalitieakkoord "Diemen met elkaar en voor elkaar" uit 2022 blijft het uitgangspunt.

Krappere tijden

Duidelijk is dat de gemeente Diemen, net als vrijwel alle gemeenten in het land, voor financieel krappere tijden komt te staan. Vooral vanaf 2026 zien we een grote opgave. Er zal minder geld zijn en er zullen meer taken zijn om uit te voeren. Hoe groot het gat gaat worden, valt nog niet precies te zeggen. Er is pas sinds juli 2024 een kabinet met een hoofdlijnenakkoord en dat akkoord vraagt nog om veel uitwerking. We verwachten overigens niet dat het kabinet het gat voor de gemeenten volledig gaat dichten.

De nieuwe financiële situatie vraagt besparingen en ombuigingen

Deze onzekerheid maakt het voor ons lastig. Het is moeilijk sturen op een financiële situatie die nog niet volledig helder is. Dat ontslaat ons niet van de verplichting om ons voor te bereiden op scherpere keuzes, die zeker gaan komen. Keuzes die soms pijn kunnen gaan doen. We zullen als college onze verantwoordelijkheid nemen.

De gemeente is bezig met met een proces 'besparingen en ombuigingen'. Dat kan betekenen dat we in sommige situaties minder doen of een lager kwaliteitsniveau accepteren. Het kan ook betekenen dat we nadrukkelijker beleidskeuzes maken in bestaand beleid en bij nieuwe ontwikkelingen. Dus dat we voor gaan stellen om zaken niet meer te doen of zaken minder te gaan doen. De gemeenteraad nodigen we graag uit om ook op die manier keuzes te maken.

We kunnen onze keuzes maken vanuit een goede uitgangspositie. De gemeente staat er door het solide financiële beleid van de afgelopen tijd goed voor. Daar kunnen we trots op zijn. We hebben onze financiële huishouding op orde en hebben een gezond financieel weerstandsvermogen. Wij vinden het belangrijk deze koers vast te houden, want juist daardoor kunnen we nu kiezen en hebben we (nog) niet te maken met onontkoombare oplossingen.

Waar we op inzetten

We investeren in mensen, woningen, voorzieningen en duurzaamheid. Daarmee garanderen wij op langere termijn een krachtige en zelfstandige gemeente. We hebben extra aandacht voor inwoners die een steuntje in de rug nodig hebben. We stellen verbinding en ontmoeting centraal voor een Diemense samenleving waarin iedereen meetelt en alle inwoners zich thuis voelen.

Belangrijke thema's in deze bestuursperiode blijven:

- *Kansengelijkheid en bestaanszekerheid*

We blijven invulling geven aan de versterking van gelijke kansen en een zeker bestaan. Dat doen we via de herijking van het armoedebeleid. Ook de aanpak van energiearmoede krijgt prioriteit met inzet van twee specifieke doeluitkeringen. Deze aanpak valt onder het programma duurzaamheid.

- *Ontheemden, asielzoekers en statushouders*

We nemen op het gebied van opvang en zorg voor ontheemden, asielzoekers en statushouders onze verantwoordelijkheid. Voor de huisvesting van statushouders en Oekraïners doen we dat al actief, onder meer door te investeren in flexwoningen. De mogelijkheden voor opvang van asielzoekers worden concreet onderzocht, ongeacht de gedraaide politieke wind rondom de Spreidingswet. De gemeentelijke organisatie is voorbereid op de opvang van asielzoekers, al vraagt dit wel extra formatie.

- *Duurzaamheid en klimaat*

Met het vaststellen van de Duurzaamheidsagenda in 2020 hebben we het startsein gegeven voor een samenhangende, programmatische aanpak. We zetten in op de transitievisie warmte, de uitvoering van de isolatieopgave en het stimuleren circulaire economie. Ook zetten we ons in om inwoners te informeren en te betrekken bij deze duurzaamheidsaanpak. In 2025 starten we met de voorbereiding van het vervolgprogramma 2026-2030, waarbij we duurzaamheid standaard een plek geven bij de ontwikkeling van nieuw gemeentelijk beleid.

- *Wonen, ruimte en voorzieningen*

We moeten rekening houden met de financiële effecten van de vertraging in woningbouw. We willen daarom afspraken met corporaties en ontwikkelende partijen maken om verdere vertraging te beperken. Tegelijkertijd zetten wij, met extra capaciteit, in op het uitvoeren en borgen van beleid, zoals met de uitvoering van de Woonvisie. We zorgen ervoor dat de beschikbare woningen geschikt zijn voor de beoogde doelgroepen en deze doelgroepen daar ook daadwerkelijk terecht komen.

- *Een prettige woonplaats: een fijn dorp*

We blijven inzetten op ontmoeting en verbinding tussen onze inwoners. We zorgen dat Diemen een woonplek is, waar mooie evenementen worden georganiseerd en voldoende mogelijkheden zijn voor sport en andere vrije tijdsbesteding.

- *De gemeente als dienstbare organisatie*

Het eerder vastgestelde Kader voor Dienstverlening implementeren we door meerdere projecten, zoals jaarlijkse toegankelijkheidsaudits en verbeteringen aan onze websites, inwonerstevredenheidsmetingen en onderzoeken naar kwaliteit van dienstverlening, en verbetering van burgerzakengegevens.

- *Veiligheid*

De raad stelde het Meerjarenbeleidsplan Integrale Veiligheid 2023-2026 vast. In dit plan namen we een aantal prioriteiten op: we versterken de aanpak van ondermijnende criminaliteit, geven extra aandacht aan het voorkomen van misdrijven met grote effecten en aan het voorkomen van digitale criminaliteit. In 2025 starten we met het programma Preventie met Gezag en blijven we inzetten op de aanpak van zorg en veiligheid.

Tot slot

Door het krimpende financiële kader moeten we de komende tijd nadrukkelijker keuzes maken of dingen op een andere manier doen. Dat is in het licht van de gunstige ontwikkelingen van de afgelopen jaren iets nieuws voor Diemen. Gelukkig hebben we een goede uitgangspositie, maar kiezen zal niet pijnloos zijn. We hechten er als college aan die weg samen met de gemeenteraad af te leggen. Uw besluit op de begroting geeft daarbij de richting aan en helpt om tijdig maatregelen te nemen, zodat Diemen die fijne en aantrekkelijke woonplaats blijft die het nu voor onze inwoners is.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Diemen,

de secretaris,

G.T. Wildeman

de burgemeester,

E. Boog

Waar staan we op financieel gebied

Financieel vertrekpunt

De Kadernota 2025 is het financiële vertrekpunt voor deze programmabegroting. Die nota liet onderstaand meerjarenperspectief zien.

Kadernota 2025	2025	2026	2027	2028
Structureel	890	-1.495	-1.260	-3.160
Incidenteel	-1.335	-140	-100	-200
Saldo Kadernota 2025	-445	-1.635	-1.360	-3.360

Voor het opstellen van de begroting 2025 diende de Kadernota 2025 als basis. Op basis van de nieuwe uitgangspunten hebben we de begroting opgesteld. De stelposten voor indexering en de groei van Diemen hebben we verdeeld, de afschrijvingslasten en financieringskosten van het geactualiseerde meerjareninvesteringsplan zijn doorerekend en de toerekening van de personeelskosten is geactualiseerd.

Tevens zijn alle ontwikkelingen en ambities uit de Kadernota 2025 verwerkt. Na vaststelling van die kadernota hebben zich nog nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Deze zijn opgenomen bij het opstellen van de begroting 2025.

Bovenstaande verwerkingen en mutaties leiden tot een nieuw begrotingssaldo. Het structurele saldo is in 2025 nog steeds sluitend. Vanaf 2026 treden er tekorten op. Om dit op te vangen hebben we in de Kadernota 2025 een stappenplan opgenomen om te komen tot besparingen en ombuigingen. Dit moet leiden tot een rapportage met mogelijke maatregelen. Bij vaststelling van de Kadernota 2026 moeten we keuzes maken die leiden tot een structureel sluitende begroting. Het totale ombuigingsbedrag dat hiervoor nodig is, is afhankelijk van onze eigen ambities en de doorrekening van het nieuwe regeerakkoord.

Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Structureel	695	-1.630	-1.350	-2.675
Incidenteel	-1.485	-175	-140	-180
Saldo Begroting 2025	-790	-1.805	-1.490	-2.855

In **2025** sluit de begroting af met een verwacht negatief saldo van € 0,8 miljoen. Het structurele saldo is € 0,7 miljoen positief. Het incidentele saldo is € 1,5 miljoen negatief. Voorstel is het incidentele tekort te dekken uit de algemene reserve. Onze financiële huishouding is gezond en onze algemene reservepositie is toereikend om deze incidentele lasten op te vangen.

Vanaf het jaar 2026 ontstaat structureel een tekort. In dat tekort is nog niet het nadelige effect van de herverdeling van het gemeentefonds (-/- € 3,2 miljoen) meegenomen. Volgens de onderzoeksagenda van het Ministerie van Binnenlandse Zaken kunnen we in 2025 meer duidelijkheid verwachten over de herverdeeleffecten.

In deze begroting is in het laatste jaar rekening gehouden met de kosten van de herbouw van het zwembad (€ 27,5 miljoen). Hoewel we weten dat in 2028 het zwembad nog niet is gerealiseerd, houden we in het laatste jaar rekening met de te verwachten afschrijvings- en rentekosten.

De afschrijvingskosten voor de bouw van een middelbare school (€ 25 miljoen) zijn niet meer meegenomen. Vooralsnog zijn we uitgegaan van uitstel. Hierdoor verbetert het structurele meerjarensaldo. Wanneer er meer zekerheid is over het al dan niet realiseren van een middelbare school, zullen we daar financiële ruimte voor moeten vinden.

De aanpassingen in het investeringsplan hebben gevolgen voor onze financieringsbehoefte. Per saldo willen we meer investeren. Dat leidt tot oplopende rentekosten voor langlopende leningen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De risico's en de berekening van het weerstandsvermogen hebben we geactualiseerd. De risico's met structurele gevolgen blijven extra onze aandacht houden. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' hebben we de belangrijkste risico's opgenomen. Onderstaand treft u de structurele en incidentele weerstandsratio's met een korte toelichting.

De structurele weerstandsratio neemt toe tot 'Uitstekend'.

De structurele weerstandsratio is enigszins vertekenend. De berekening van de structurele weerstandsratio is namelijk gebaseerd op het structurele begrotingssaldo van 2025 en niet op de saldi van latere jaren. De ratio van 'Uitstekend' staat dus onder druk.

Met name de inkomsten vanuit het Rijk vormen een groot risico. Ook de risico's van de 'open-einde' regelingen binnen het sociaal domein en de bijstand blijven bestaan. Anticiperend hierop hebben we in de Kadernota 2025 een stappenplan opgesteld om te komen tot besparingen en ombuigingen. Met het inzichtelijk maken van deze maatregelen kunnen we aansturen op een structureel sluitende begroting. Daarnaast zijn we terughoudend met het inzetten van nieuw beleid.

De incidentele weerstandsratio blijft 'Uitstekend'.

De incidentele weerstandsratio wordt voornamelijk beïnvloed door grondexploitaties en de kosten als gevolg van de Spreidingswet.

De snelle ontwikkelingen en de grote geldstromen die binnen de grondexploitaties omgaan, vormen een groot deel uit van de incidentele risico's. Om deze risico's op te vangen is een aparte reserve en voorziening Grondzaken ingesteld.

Begroting 2025 (stand per 1 januari)	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve	29.075	27.795	26.450	24.650
Saldo meerjarenraming	29.075	27.795	26.450	24.650

De Algemene reserve is toereikend, maar zal de komende jaren afnemen. Oorzaak hiervan is dat we de verwachte negatieve begrotingssaldi ten laste brengen van de Algemene Reserve. De Algemene reserve is dusdanig hoog dat dit weinig risico oplevert.

Lokale lastendruk

De sturing op de lokale lastendruk vindt plaats bij vaststelling van de begroting. De uitwerking van de begrotingskaders verwerken we in onze belastingverordeningen. De belastingverordeningen 2025 worden volgens planning in de gemeenteraadsvergadering van december 2024 vastgesteld. Tegelijkertijd met de vaststelling van die belastingverordeningen bieden wij dan de Nota Lokale Heffingen 2025 aan.

In de kadernota stelden we voor alle belastingen en tarieven met 2,2% te indexeren. Uitzondering daarop zijn het OZB-tarief voor woningen en het tarief rioolbelasting.

OZB-tarief woningen

In de Kadernota 2025 stelden we voor de OZB-tarieven met het indexcijfer van 2,2% te indexeren. Vooruitlopend op het rapport met besparingen en ombuigingen stellen wij voor 2025 een extra verhoging van het OZB-tarief voor.

We kiezen voor een totale verhoging van 5% van het OZB-tarief voor woningen en hiermee genereren we € 135.000 aan extra opbrengsten. Over de afgelopen jaren heeft een stevige inflatie plaatsgevonden en de indexeringen in deze jaren op het OZB-tarief bleven daarbij achter. Daarnaast stellen we voor om het OZB-tarief voor niet-woningen slechts met 2,2% te indexeren. Reden voor dit verschil is dat in 2024 Diemen tot de top 20 van laagste OZB-tarieven voor woningen behoort van alle 342 gemeenten, terwijl voor niet-woningen Diemen minder gunstig scoort. Bij het OZB-tarief voor niet-woningen staat Diemen in 2024 namelijk in de middenmoot.

Rioolbelasting

Bij vaststelling van het Programma Klimaatadaptatie 2024-2028 is besloten jaarlijks het tarief rioolbelasting in 2025, 2027 en 2028 met € 5,- extra te verhogen.

In de paragraaf 'Lokale heffingen' is terug te lezen wat de tariefswijzigingen voor de lastendruk met zich meebrengen.

Nieuw beleid

Onderstaand treft u een overzicht van alle nieuwe beleidsvoornemens in de begroting 2025. Grotendeels komen deze overeen met het nieuwe beleid zoals dat in de Kadernota 2025 stond. Toegevoegd nieuw beleid ten opzichte van de Kadernota 2025 is gekenmerkt met een '@'.

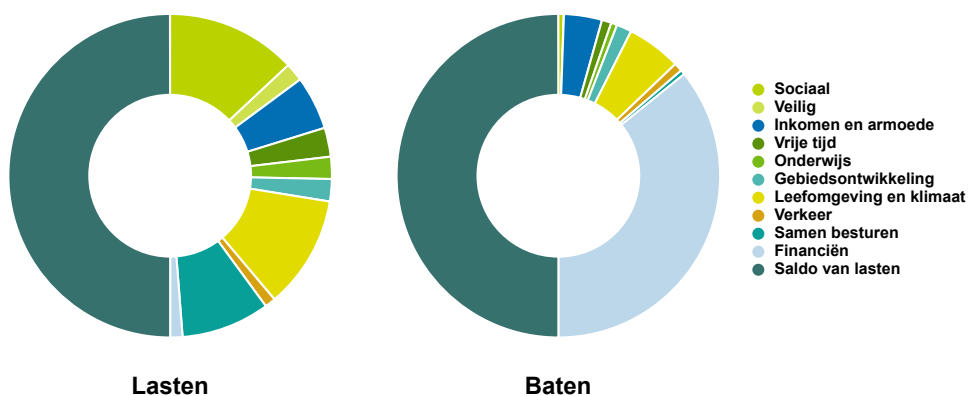
Het nieuwe beleid vloeit voort uit de opgaven van het Rijk en de ambities in het coalitieprogramma 'Diemen met elkaar en voor elkaar'. Een toelichting op het nieuwe beleid vindt u terug in de programma's.

Nieuw beleid Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Sociaal				
Hervormingsagenda Jeugd	10	1.090	1.265	825
Integrale crisisdienst jeugd	-65	-65	-65	-65
Steunpunt Wonen Diemen	-55			
Doorstroommaatregel 'Van Groot Naar Beter'	-20			
Inzet diversiteit, inclusie en antidiscriminatie	-50	-50	-50	-50
@ Indexatie tarieven Jeugdhulp	-500	-500	-500	-500
@ Indexatie tarieven Wmo	-200	-200	-200	-200
@ Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-30	-30	-30	-30
@ Maatregelen Hervormingsagenda Jeugd	-100			
@ Onafhankelijke Clientenondersteuning	-65	-65	-65	-65
Totaal Sociaal	-1.075	180	355	-85
Inkomen en armoede				
@ Hogere uitkering BUIG	800	800	800	800
@ Groei bijstandsuitkeringen	-100	-100	-100	-100
@ Sociale werkvoorziening (Pantar)	-190	-190	-190	-190
Uitbreiding Stadspasaanbod voor kinderen	-95			
Aanpak kinderarmoede	-55	-10	-10	-10
Schuldhelpverlening	-45	-45	-45	-45
Totaal Inkomen en armoede	360	500	500	500
Vrije tijd				
Verhoging subsidie De Omval - structureel	-60	-60	-60	-60

Nieuw beleid Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Incidenteel budget De Omval	-100	-75		
Incidenteel budget De Omval - onttrekking Algemene Reserve	100	75		
Totaal Vrije tijd	-60	-60	-60	-60
Onderwijs				
Onderwijshuisvesting	-25			
Totaal Onderwijs	-25	-	-	-
Gebiedsontwikkeling				
Nieuwe wetgeving volkshuisvesting	-50			
@ Grondhuur en Erfpacht opbrengsten	105	105	105	105
Opstellen Omgevingsplan	-55	-100	-90	-180
Totaal Gebiedsontwikkeling	50	5	15	-75
Leefomgeving en klimaat				
Plaagdierbeheersing	-90	-90	-90	-90
Voorziening voor realiseren faunavoorzieningen	-20	-20	-20	-20
@ Ontwikkeling Rioolheffing	-			
@ Zwerfafval	-50	-50	-50	-50
@ Beheer openbare ruimte	-220			
Totaal Leefomgeving en klimaat	-380	-160	-160	-160
Verkeer				
@ Parkeerexploitaties -uitgaven				
- capaciteit	-200	-200	-200	-200
- afdracht automaten parkeergarage	-50	-50	-50	-50
- uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie en actualisatie Parkeerbeleidsplan	-25	-25	-25	-25
@ Parkeerexploitaties -inkomsten	275	275	275	275
Totaal Verkeer	-	-	-	-
Samen besturen				
Dienstverlening Burgerzaken	-40	-40	-40	-40
Dienstverlening Duo+	-190	-165	-165	-165
Viering Diemen 800 jaar	-305	-480		
Viering Diemen 800 jaar - onttrekking Algemene Reserve	305	480		
Opleidingen en talentontwikkeling	-75	-75	-75	-75
Strategische personeelsplanning	-600	-400	-400	-400
Totaal Samen besturen	-905	-680	-680	-680
Financiën				
Extra verhoging tarief OZB woningen	135	135	135	135
Totaal Financiën	135	135	135	135
Totaal Nieuw beleid Begroting 2025	-1.900	-80	105	-425

Baten en lasten per programma

Baten en lasten 2025	Lasten ¹	Baten ²
Sociaal	-28.854	1.181
Veilig	-4.025	50
Inkomen en armoede	-11.893	8.349
Vrije tijd	-6.379	2.077
Onderwijs	-4.901	1.360
Gebiedsontwikkeling	-4.946	3.317
Leefomgeving en klimaat	-24.963	11.933
Verkeer	-2.401	1.910
Samen besturen	-19.578	1.011
Financiën	-2.703	78.666
Totaal	-110.644	109.854
Saldo van baten en lasten		-790

¹ Dit betreft de structurele en incidentele lasten per programma inclusief de toevoegingen aan reserves.

² Dit betreft de structurele en incidentele baten per programma inclusief de onttrekkingen uit reserves.

Structureel evenwicht

Structureel evenwicht

Het toezicht van de provincie richt zich op het meerjarige structurele evenwicht van de begroting. Uit onderstaand overzicht blijkt een positief structureel saldo in 2025. Incidentele negatieve saldi verrekenen we met de algemene reserve.

Vanaf 2026 slaat het overschot om in een tekort. Van € 1,9 miljoen oplopend tot € 2,9 miljoen in 2028. Grootste oorzaak hiervan is de lagere algemene uitkering uit het Gemeentefonds.

Totaal Programma's	2025	2026	2027	2028
Structureel				
- lasten	-106.395	-107.120	-107.940	-112.365
- baten	106.975	105.765	106.515	109.970
- toevoegingen aan reserves	-170	-285	-210	-290
- onttrekkingen aan reserves	285	10	285	10
Saldo structureel	695	-1.630	-1.350	-2.675
Incidenteel				
- lasten	-4.080	-2.775	-1.820	-1.370
- baten	1.725	1.590	1.235	745
- toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
- onttrekkingen aan reserves	870	1.010	445	445
Saldo incidenteel	-1.485	-175	-140	-180
Totaal saldo van baten en lasten	-790	-1.805	-1.490	-2.855

Uitsplitsing incidentele posten:

Incidentele lasten	2025	2026	2027	2028
Sociaal				
Tweede fase uitbreiding jongerenwerk (Welzijn Diemen)	-100			
Regeling Combinatiefuncties	-125	-125		
GALA- uitgaven	-265	-180		
Integraal Zorgakkoord (IZA)	-200	-200	-200	
Projectleider Hervormingsagenda	-100			
Zwembad AGO	-55	-55	-55	
POK - restant stelpost	45	45	45	
Totaal	-800	-515	-210	-

Incidentele lasten	2025	2026	2027	2028
Inkomen en armoede				
Uitbreiding Stadspas voor kinderen	-165			
Bijzondere Bijstand	-90			
Bijstand en re-integratie	-60			
Uitbreiding Stadspasaanbod voor kinderen	-95			
Aanpak kinderarmoede	-45			
Correctie bijstand en werk	60			
Totaal	-395	-	-	-
Vrije tijd				
Subsidie De Omval	-100	-75		
Totaal	-100	-75	-	-
Onderwijs				
Onderwijshuisvesting	-25			
Totaal	-25	-	-	-
Gebiedsontwikkeling				
Incidentele omgevingsvergunningen	-1.210	-1.205	-1.190	-1.190
Doorstroommaatregel- Van Groot naar Beter	-20			
Nieuwe landelijke wetgeving (Wvrv)	-50			
Opstellen Omgevingsplan	-225	-215	-220	-180
Steunpunt wonen	-55			
Totaal	-1.560	-1.420	-1.410	-1.370
Leefomgeving en klimaat				
Groenvoorzieningen	-220			
Totaal	-220	-	-	-
Samen besturen				
Boventallig personeel	-30	-25		
Dienstverlening DUO	-25			
Diemen 800 jaar	-305	-480		
Strategische personeelsontwikkeling	-200			
Trainees	-160			
POK-middelen - uitgaven	-90	-85	-85	
Project Dienstverlening	-55	-55	-55	
Claim wet open Overheid	-60	-60		
Totaal	-925	-705	-140	-
Financien				
Invordering belastingen	-20			
Correctie onvoorzien	-35	-60	-60	
Totaal	-55	-60	-60	-
Totaal incidentele lasten	-4.080	-2.775	-1.820	-1.370

Incidentele baten	2025	2026	2027	2028
Sociaal				
Gezond en Actief Leven Akkoord GALA	390	310		
Integraal Zorg Akkoord	200	200	200	
Totaal	590	510	200	-
Gebiedsontwikkeling				
Incidentele omgevingsvergunningen	745	745	745	745
Opstellen Omgevingsplan	170	115	130	
Totaal	915	860	875	745
Financiën				
Algemene uitkering - Wet Open Overheid	60	60		
Algemene uitkering - POK	160	160	160	
Totaal	220	220	160	-
Totaal incidentele baten	1.725	1.590	1.235	745

Incidentele toevoegingen reserves	2025	2026	2027	2028
-				
- geen incidentele dotaties				
Totaal incidentele dotaties	-	-	-	-

Incidentele onttrekkingen	2025	2026	2027	2028
Vrije tijd				
Subsidie De Omval	100	75		
Totaal	100	75	-	-
Gebiedsontwikkeling				
Onttrekking reserve Omgevingsvergunningen	465	455	445	445
Totaal	465	455	445	445
Samen besturen				
Diemen 800 jaar	305	480		
Totaal	305	480	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	870	1.010	445	445